

Smotra Dalmatinska

Dodatak „Objavitelju Dalmatinskomu“
(La Rassegna Dalmata)

Cijena je na godinu «Objavitelju Dalmatinskomu» i «Smotri Dalmatinskoj» za Austro-Ugarsku Kr. 10.—; samom «Objavitelju Dalmatinskomu» Kr. 6.—; samoj «Smotri Dalmatinskoj» Kr. 6.—; Na polugodište i na tri mjeseca plaća se surazmjerno. Pojedini brojevi stoe 10 para, a zastareni para 20.

Pitanja za predbrojbu, uz koja nema dotičnih sveta, ne će se ni u kakav obzir uzeti; pitanja za uvrstite, uz koja nema prilične preplate, biti će povraćena. — Preplate se šalju poštanskim naputnicama. — Rukopisi se ne vraćaju. — Neplaćena se pisma ne primaju. — Dismi i novce treba šiljati «Uredju Objavitelja Dalmatinskog u Zadaru»

IZLAZI SRIJEDOM I SUBOTOM

RAT.

Izvještaji austro-ugarskog glavnog stana.

BEĆ, 2. Službeno se javlja:
«2 decembra 1916.»

Istočno bojište:

Fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa: Jugo-zapadno od Budapešta dostignut je donji Argesul. Svi neprijateljevi napori da protupadom ustave prodiranje dunavskih vojski, proglošio napravio. Jugo-istočno i istočno od Pitešćija rumunjska prva armija iznova zapodjene bitku. General Stratilesku naložio je u svojim zapovijedima oficirima i momčadi, da moraju na svom mjestu poginuti, jer da će od tog boja ovisjeti sudbina Rumunske. Austro-ugarske i njemačke čete potuše neprijatelja poslije zetoke borbe. Jedna bavarska pukovnija zagoni se u Argesulskoj dolini daleko preko probivene neprijateljeve linije. Rumuni uzmaknuše neretu. U dolini Dambovice jugo-istočno od Campulunga rumunjski je otvor slomljiv. Neprijateljevi protupad u dolini Prahove propade pred otporom austro-ugarskih pukovnija što se tamo bore. Pljen je jučerašnjeg dana: preko 6000 zarobljenika, 49 topova, 100 punih rumunjskih kola, sve izbrojeno; po tome neka se prosudi poraz što ga je neprijatelj pretrpio. Zaman kusahu Rusi da svojom ofenzivom u Karpatima u zadnji čas pomognu. Rumunski napadi u pogrančnoj planini zapadno od Focsanija i navale druge ruske armije na linije generala Arza i Kóvessa propadoše jučer kao ono pregašnje dana. Izvanredno veliki neprijateljevi gubici jedini su poglaviti rezultat, što rastreljena ofenziva u Karpatima može da za naše protivnike iskaže. Na sjeveru od Karpat kod c. i k. čete ništa novo.

Talijansko bojište:

Talijanci nastavise svoju topovsku paljbu na kraljik visoravni sa velikim ulaganjem municije. Artillerijski bojevi bili su i po noći, osobito na južnom dijelu visoravni, živilji nego li dosad. Napad neprijateljskih letjelica na mjesta u dolini Vipave prošao je bez ikakvih uspjeha.

Jugo-istočno bojište:

U Arbanjima stanje se nije izmjenilo.

BEĆ, 2. Javljuju iz stana ratne štampe 2 decembra u večer: U Rumunjskoj jednako se napreduje. U Karpatima iznova žestoki napadi, koji su pak mahom odbijeni.

BEĆ, 3. Službeno se javlja:

«3. decembra 1916.»

Istočno bojište:

Vojna grupa gener. maršala Mackensena:

Jugo-zapadno od Budapešta neprijatelj počuša da zagonom snaga na brzu ruku pribranih nastane preokret u stanju. Neprijateljske napadne grupe biće zaobijene sa juga i zapada te potisnute preko Nijsavla. U isto vrijeme njemačke čete pregođe riječku Argesul zapadno od Budapešta. Zapadno i jugo-zapadno od Gaesci austro-ugarske i njemačke divizije skršiše iznovični rumunjski otpor.

Druge kolone armije generala Falkenhagna prodru dolinom Dambovice. Jučer je na rumunjskom zemljištu zarobljeno preko 2800 Rumuna i oteto je preko 15 topova.

Vojna fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa:

Neprijateljeva ofenziva na Karpatima nastavlja se. Protivnici se napadi uperivaju poglavito protiv predjela s obe strane Trosuta i naše pozicije u jugo-istočnom uglu Galicije. Neprijatelj je odbijen, svudje kao pregašnjih dana i sa teškim gubicima.

Vojna fronta gener. maršala princa Leopolda Bavarskoga:

Ništa osobito.

Talijansko bojište:

Artillerijski boj na južnom krilu primorske fronte potraja dan i noć.

Jugo-istočno bojište:

Ništa važno.

BEĆ, 4. Službeno se javlja:

«4. novembra 1916.»

Istočno bojište:

Vojna grupa gener. maršala Mackensena:

U bici na Argesulu se odnijela pobeda odlučne važnosti. — Zagon dunavskih vojski na donjem Argesu nije mogao da osveti protuudar, u koji su se Rumunji i njihovi saveznici u velike nadele. Neprijateljska napadna grupa uhvaćena je jugo-istočno od Draganešća, te zaobilaznim prodiranjem potisnuta preko Nijsavla. U tim bo-

jevima učestvovahu uz bok njemačkim, bugarskim i turškim četama i austro-ugarski granični lovci i baterije. U isto vrijeme jedna skupina vojske iznudi zapadno od Budapešta prijelaz preko rijeke Argesula; ona jučer prodre do Titua, gdje zateče ostatke prve rumunjske armije, koje su dan prije austro-ugarske i njemačke čete generala poručnika Krafta von Delmensingena potukle jugo-istočno od Pitešćije. Jaki su rumunjski odjeljci uništeni. Više na sjeveru saveznici zauzeće Targovist. Rumunjski dijelovi četa već otprije otkriveni u maloj Vlaškoj, istrebljuju se po malo u neprekidnim tjeranjem u kolo. Dunav je otvoren. O izvanredno bogatom plijenu još nema ni približnih podataka, ali raste iz časa u čas.

Vojna fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa:

Dok se ovako u Vlaškoj ravnici odlučno potukao najnoviji saveznici naših protivnika, Rusi su se badava trudili da nad hrabrim austro-ugarskim četama generala Arza i Kóvessa postignu koji uspije, koji bi djelovali i na Rumunjsku. Ma da ti rasteretni pokusi još nijesu dokončani, to je ipak popuštanje ruskih napada u Karpatima jučer pokazalo, da iznemoglim i kako istrošenom neprijatelju prijeka je potreba stanke u boju. Samo s obe strane gornje doline Trotusa Rusi jednako napadaju sa nesmanjenom žestinom. Ovi su na mesta juršali čak do deset puta, ali, osim neznačnih kolebanja, odbijeni su svagdje. Na južnom otsečku ogorčeno neprijatelju vis što ga bijasmo malo prije izgubili.

Vojna fronta gen. maršala Mackensena:

Da mesta bojevna akcija sporedne važnosti.

Talijansko bojište:

Topovska vatra na kraškom otsječku nastavlja se; počeće iznova i bojevi se spravama za bacanje mina. Talijanska letjeljica eskadra bacila je bez uspjeha bombe na Dutovlje. Veliki Repen i Šežanu. Naši letjoci napadaju neprijatelja te prinuđiše jednu letjelicu Caproni sa četvoricom na njoj da se spusti kod Mayhinja. U tom boju u zraku odlikovana se poručnik linijskog broda Bantfield i natporučnik Brunowski.

Jugo-istočno bojište:

Stanje nemotljivo.

Zamjenik poglavice generalnog štaba v. Höfer podmaršal.

Dogagjaj na moru:

Dana 3. decembra u večer jedna eskadra naših hidroplana osula je vrlo uspješno bombama neprijateljske pozicije kod Dobrodo. Te se unatoč najjačoj pucnjavi povrati zdrava.

Zapovjedništvo flote:

BEĆ, 4. Stan ratne štampe javlja 3 decembra na večer: U Rumunjskoj novi važni uspjesi, mnogi zarobljenici, silan materijal otet. U Karpatima borbena djelatnost slabija od zadnjih dana.

Izvještaji njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 2. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 2. novembra 1916:

Zapadno bojište:

Deko vrijeme jak artillerijski boj.

Istočno bojište:

Ruski i rumunjski napadi u šumovitim Karpatima i na erdeljskim pogrančnim planinama užaludni, a skopčani sa teškim gubicima po neprijatelju. U protuudarcima na jednom mjestu zarobljeno je preko 1000 ljudi.

Bojevi se u Vlaškoj razvije do velike bitke. Vojno krilo koje je jugo-istočno od Campulunga silazilo s planine, zakroči, dalje boreći se, s obe strane damobičkog odsječka. Rumunjska prva armija koja je zapodjela boj jugo-istočno od Pitešćije, postigne žilave borbe probijena je u potučenju. Više do blizu Dunava dostignut je, boreći se, Argesul. Jučer zarobljen je 51 oficir, i 6115 ljudi, a oteto je 49 topova, 100 punih municipijskih kola, i više stotina drugih četnkih kola. U Dobrudži jaki ruski napadi odbijeni su. I na mačedonskom bojištu proglošen opet našajelo zagoni entente jugo-zapadno od Bitolja i Guništa.

BERLIN, 2. Službeno 2 decembra u večer. Na zapadu i na istočnoj fronti ništa bitno. U Karpatima iznovični ali jednako užaludni rasteretni zagoni. U Rumunjskoj naše je stanje povoljnije. Sjevero-zapadno od Bitolja jaka vatra; tamo bugarski zagon ubjije protivnika.

BERLIN, 3. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 3. decembra 1916:

Zapadno bojište:

Jučer je peti dan rusko-rumunjske ofenzive u Karpatima, napadi se uperiše poglavito na njemačke linije u Gutti-Tomnateke, na Smotrecu, zapadno od Babaludove i na vis Cretralu. Naša

vatra načini velikih praznina u napadačevim masama. Suslijednim udarcem za uzmicićim neprijateljem zarobljena su 4 oficira i preko 300 ljudi. Propadoše i jaki napadi istočno od Kirlibabe, s obe strane frotulske i Cistoke doline, gdje se više stotina momaka zarobilo.

Vojna grupa gener. maršala Mackensena:

Bilka na Argesulu nastavlja se, ona je dosad potekla kako je naše vodstvo namjeravalo. Od Campulunga i Pitešćija na ovamu savezne čete zatočišće naprijed. U Argesulskoj dolini njemačke se čete zagoniše do Gaescija, oteće neprijatelju 6 obica. Argesul se prešao dalje niz rijeku. Rumunjska navalna grupa zaokružena je jugo-zapadno od Budapešta pa je teškim gubicima potisnuta preko odsječka Neajlove. Na skrajnom desnom krilu na Dunavu ruski su napadi dana 1. decembra odbijeni; tamo se stanje 2. decembra nije izmjenilo. Pljen iz jučerašnjih bojeva sastoji se od 2860 zarobljenika, 15 topova, više automobila i mnogo drugih kola. Na zapadnom krilu fronte u Dobrudži bugarske pukovnije odbije jakih napada. Više na istoku turski i bugarski se odjelično istinu prema ruskim pozicijama te odniješe dva oklopna automobila sa engleskom posadom.

Mačedonska fronta:

U Vlaškoj napreduje dalje prama Budapeštu. Kolone koje prodire, izdržale su, pošto su prešle na lijevu obalu rijeke Neajlove, žestok boj sa protivnikom, koga su sa teškim gubicima ubile. Zarobismo 370 ljudi i otesmo 21 top. Primicemo se donjem toku Argesa. U Dobrudži četiri su ruska napada na naše lijevo krilo odbijena. U 2. s. po ponoći Rusi se približile našim opkopima, ali naše su ih neuskolebive pukovnije krvavo ubile.

letjelice, a četvrica što su na njima bili zarobljeni su.

Rumunjska fronta:

U Vlaškoj napredujemo dalje prama Budapeštu. Kolone koje prodire, izdržale su, pošto su prešle na lijevu obalu rijeke Neajlove, žestok boj sa protivnikom, koga su sa teškim gubicima ubile. Zarobismo 370 ljudi i otesmo 21 top. Primicemo se donjem toku Argesa. U Dobrudži četiri su ruska napada na naše lijevo krilo odbijena. U 2. s. po ponoći Rusi se približile našim opkopima, ali naše su ih neuskolebive pukovnije krvavo ubile.

SOFIJA, 3. Glavni stan javlja, 3. decembra:

Mačedonska fronta:

Daša se pozicije sjevero-zapadno od Mostarista žestoko bombardovale. Odbili smo protupadom juriš na vis 1248. Na ostalim odsječima fronte slaba artilerijska djelatnost.

Rumunjska fronta:

U Vlaškoj se jednako napreduje; mi smo zarobili 200 momaka i oteli jedan top. Na Dunavu pješačka vatra; između Černe Vode i Oltine artilerijska paljba. U Dobrudži Rusi danas nastavljaju svoje napade na lijevo krilo naših pozicija. Poslije ubrzane vatre neprijatelj napada vis 1248 sjevero-zapadno od Bitolja, što ga Bugari zapremaju, ali ga oni odbije sa gubicima.

BERLIN, 3. u večer. Na zapadu i na istoku naša osobita. U Rumunjskoj uspješno se prodire na Argesulu. Na mačedonskoj fronti jaka paljba kod Bitolja i Gruništa.

BERLIN, 4. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 4. decembra 1916:

Zapadno bojište:

Nije bilo osobitih događaja.

Istočno bojište:

Ruske snage što su napredovale sjeverno od Državljanskog jezera odbijene su sa znatnim gubicima; isto tako propade zagon neprijateljskih odjeljaka na Bystricu Solotvinskou. Naša preuzeća zapadno od Tarnopola i južno od Stanislave imala su uspjeha.

Bilka je na Argesulu dobivena. Dunavska armija, koja je dolazila sa Sistova, pak skupina vojske što je prodirala zapadnom Vlaškom preko Crajova i skupina što je izšla iz planine, poslije teških bojeva, duž Argesula, napokon njemačke i austro-ugarske čete što provljuju preko Campulunga uspije su se zdržati između Dunava i planine. Na lijevoj obali Argesula sjevero-zapadno i zapadno od Budapešta boj je uspješno napredovan. Jugo-zapadno od Vrgjave Rumunji su potisnuti preko Neajlove prema Argesul. I južno od Budapešta rusko rumunski su napadi odbijeni, te neprijatelj teško poražen. Konjici i letjocima posloš je za rukom da prekinu željezničku prugu iza legija neprijatelju. Rumunjska je vojska pretrpjela najteže krvave gubitke. Jučer se zarobilo preko 8000 ljudi i oduzelo 35 topova i 13 lokomotiva; poljskog alata i ratnog materijala svake vrsti odnijela se neprégledna kolicičina. Operacije se jednako razvijaju po planu; novi se bojevi očekuju. U Dobrudži nije bilo ovečih preuzeća. Jučer su Srbi oteli vis što se diže na istočnoj obali Černe, radi čega smo premjestili jedan dio tamoznje naše pozicije.

ATINA. 1. o podne. Vijest agencije Havas. Noćas se iskrašće francuski, engleski i talijanski mornari i francuske čete. Na raznim mjestima došlo je do sukoba. Na Dngxu Grci pucaju na engleske mornare, a isto tako i na talijanske. U Ruffuskoj kasarni nekoliko je puška ispaljeno. Na Zappeion, gdje su francuski mornari bili, pucalo se iz topova, te je više momaka ostalo ranjeno. Po ulicama sve je uzravano; dučani su zatvoreni.

U 5 s. popodne. Stanje je ozbiljnije. U 2 s. francuski, ruski i engleski poslanik pogiose u Zappeion k admiralu Fournetu. Sa raznih strana pucaju puške; stadoči i mitraljeze sipati vatru, te je nekoliko žrtava pala. Atina izgleda kao op-sjedan grad. Pričuvnički čopori obilaze gradom, pucaju na kuće Venizelista i na one što leže naj-bliže francuskom i engleskom poslanstvu.

U 11 sati na večer: Poslanici se Entente sa-staće iznova na konferenciju u francuskom pos-lanstvu; obostrana pucnjava nastavlja se. Eskadra je ispalila nekoliko granata da ušulka grčke topove koji su tukli Zappeion. O ponoći vatra je prestala.

LONDON. 2. «Daily Telegraph» doznaće iz Atine, da prijevozne lagje saveznika sa francuskim četama stote uz muće. Kralj j: potpisao naredbu, kojom se pozivlju dobrovoljci u vojsku.

ATINA. 2. U 1 s. po podne. Vijest agencije Reuter, 600 što engleskih što francuskih fisičira i pomorskih vojnika moralno je napustiti Zappion pod zaštitom jakog grčkog odjeljka; preneseni su u Direc. Odjeljak talijanskih fisičira i pomorskih vojnika, koji su jučer pribjeđeli u arheološku školu, mogli su se neometano udaljiti pod zaštitom grčkog odjeljka.

ATINA. 2. Agencija Havas: Grčke su čete zauzele iznenada agresivno držanje protiv fran-cuskih pomoraca, one su pucale iz pušaka i mitraljeza na francusko poslanstvo, francusku školu i na Venizeliste, a iz topova na Zappaion, te je bilo mrtvih i ranjenih. Vlade Entente odlučiće se na energične mјere da dobiju zadovoljstvo.

ATINA. 3. (Reuter). General Gallaria izvješćuje, da je u bojevima 1. decembra ubijeno 29 grčkih vojnika, među tima 3 oficira, a 24 su da ranjena, dok na francuskoj strani 47 je mornaričkih vojnika, među tima 2 oficira, ubijeno i 97 ranjeno.

ATINA. 3, u 6 s. izjutra Agencija Havas. Daljba je popustila pa je u večer prestala. Savezne čete prenesene su doista u Direc.

Vlade je ponudila Fournetu 6 baterija brdske artilerijske, ali poslanici Entente dobili su od svojih vlasti nalog da izjave, da je pitanje puno ozbiljnije od izručivanja ratnog materijala i da vlasta mora da dade zadovoljstvo primjerenu teškom atentatu.

LONDON. 3. Atinski dopisnik «Evening News» javlja 1. decembra: Napalo se na englesko poslanstvo. Grčka mornarska patrola hijela je da ustavi francuskog vojnika, koji je opuda pro-lazio; članovi engleske izveštajne službe oslobo-dile vojnike na što mornari stadoče pucati na En-glezze; u tome ih je i publika pomagala. Cinovnik engleskog poslanstva smrtno je ranjen.

ATINA. 4. (Agencija Reuter): Dan je protekao mirno, ali je zaborinutost velika. Večeras će biti u dvoru ministarskoj vijeće.

LONDON. 4. «Times» javlja iz Atine, 2 de-cembra: U petak Enteta je iskrala svega 3000 ljudi, koji su se na tri odjeljka uputili u Atinu. Kad su stigli na one točke što su im bile odre-djene, našli su, da su ih grčke čete zapremile, koje su odmah stale pucati na njih. Boj se za-metnu prije podne a potraja tri i po sata. Savez-nici pretrpe je znatnih gubitaka, osobito Talijanci proglašeni teško. Drži se, da je 100 Francuza za-robljeno. U subotu se nemiri ponovise i nastaviše cijeli dan. Po atinskoj štanpi pada po jedna granata u dvorskou baštu, u dvorskou kuhinju i u unutrašnje dvorište palace.

LONDON. 4. «Times» javlja iz Atine, 2 de-cembra: U petak Enteta je iskrala svega 3000 ljudi, koji su se na tri odjeljka uputili u Atinu. Kad su stigli na one točke što su im bile odre-djene, našli su, da su ih grčke čete zapremile, koje su odmah stale pucati na njih. Boj se za-metnu prije podne a potraja tri i po sata. Savez-nici pretrpe je znatnih gubitaka, osobito Talijanci proglašeni teško. Drži se, da je 100 Francuza za-robljeno. U subotu se nemiri ponovise i nastaviše cijeli dan. Po atinskoj štanpi pada po jedna granata u dvorskou baštu, u dvorskou kuhinju i u unutrašnje dvorište palace.

ATINA. 4. Agencija Havas: Nekadašnji na-čelnik, vogja pričuvnik, Makuris, preuzeo je mjesto u zamjeni Renakisa; na isti način preuze-še svoja mjesto na čelu generalnog štaba General Duzmanis i pukovnik Metaxas.

DARZI. 4. «Matin» piše, da su se u Marseille i u ostalim francuskim lukama i u lukama saveznika zaplijenile grčke lagje, i da to znači blo-kada Grčke.

Ministarstva kriza u Engleskoj.

LONDON. 3. «Reynolds Newspaper» javlja: Lloyd George bio bi dao ostavku, jer nije zadovoljan sa neodlučnošću i odugovlačenjem ratne uprave. Do svoj prilici da će se ministri Renard Lew i Lord Derby povesti za njegovim primjerom i da će Lloyd George namah preduzeti žilavu kampanju u zemljama.

ROTTERDAM. 3. Novinske vijesti iz Londona: U hodnicima se Parlamenta pronije glas, da će se Asquith povuci. Čuje se, da će nekoliko ča-nova liberalne i radničke stranke glasovati u sri-jedu protiv Asquithove osnove kredita, a to da dobiti od vlade jasniju izjavu sa tačnim geografskim i finansijskim podacima, te da tako znadi, za što se zemlja boriti. Ali «Daily-Cronicle» piše, da su glasovi o tako drastičnom preokretu na vladu neosnovani.

LONDON. 3. Reuter. Službeno se javlja, da je Asquith odlučio, radi žilavijeg vogjenja rata, svjetovati kralja, da pristane na preuregjenje vlade.

LONDON. 3. Reuter. Nedjeljne večernje po-vine javljaju: Lloyd Georg je predao Asquithu ostavku, koja pak još nije primljena. Asquith je imao konferenciju sa Lloyd Georgom i raznim drugim ministrima; on sada razmišlja kako bi se moglo ukloniti neprilike, što je Lloyd Georgovo rješenje stvorilo; ima nade, da će se pronaći bud kraj modus vivendi.

Ministar predsjednik Trepov u Dumi.

PETROGRAD. 4. Duma i državno vijeće opet su se sastali. Ministar predsjednik Trepov držao je tamo i amo isti govor, u kojem je izjavio, da će se rat voditi do potpune pobede, do uništenja njemačkog militarizma i da se neće sklopiti prije vremena mir ni odjeliti mir bez saveznika. Ništa ne može da poruši tu odluku, koja potječe od uporne Careve volje. Neprijateljeva moć više nije neslomljena; željeni se čas odmazde primiče; ali još se hoće strašni napori, da se neprijatelja konačno skrije, pa za to treba složnog skupnog djelovanja svega naroda, da se iskoristi nepresušiva sredstva Rusije. Prijе svega imaju se pošto poto dizati radionice i tvornice, koje će dobavljati hrabro vojski nužno oružje i ratni materijal. Moramo preoteti onaj da našega zemljišta što neprijatelj zaprema i zasad preosvojiti kraljevinu Doljsku koja nam je otkinuta silom oružja, pak oteti neprijatelju nekadašnje poljske krajeve što leže s onu stranu granice. Naša je volja da uspostavimo slobodnu Poljsku u njenim etnografskim granicama i u nezadrživoj vezi sa Rusijom. Ruski narod već od više vijekova čezne za tim da dobije ključ koji će mu otvoriti Bosfor i Dardanele, a od početka rata ta se želja primiče svome ostvarenju. Naši vjerni saveznici shvaćaju kao i mi životne interese Rusije, pa zato pogodba što se 1915 godine sklopila sa Engleskom i Francuskom, a na koju je pristala i Italija, konačno je utvrdila pravo Rusije na morske tjesnace i na Carigrad. Trepov završi riječima: Treba da prikupimo svu narodnu snagu, da s njom udremo na neprijatelja. Toj se snazi neće ništa odoljeti; makar kako grozni bili neprijateljevi udarci, konačna je pobeda opet naša. Živahno pljeskanje.

Uprrava u osvojenim predjelima Rumunjske.

BEČ. 4. Javlja iz stana ratne štampe: Pošto su veliki krajevi Rumunjske pali u ruke centralnih vlasti, ove su stale da uređuju upravu u osvojenim predjelima. Na čelu je te vojne uprave u Rumunjskoj general Tülf von Tscappe und Weidenbach, koji je početkom rata vodio VIII. rajske zbor. Od njega odvise razni odjeljci, u kojima su, pored njemačkih, i predstavnici drugih središnjih vlasti. Zemlja se iskoristiće prame unaprijed tačno odregenjima načelima, koji se obziru s jedne strane na potrebe Rumunjske, s druge na potrebe središnjih vlasti, koje je Engleska, protiv međunarodnog prava, osamila.

Određda rumunjske vlade.

LONDON. 3. Agencija Reuter javlja iz Jas-sajja, da su se energetične mјere preduzele, kako će se sve žito i ulje uništiti u onim krajevima zemlje, koji su u neposrednoj opasnosti da panu u neprijateljeve ruke.

Potpopljene lagje.

BERZ. 2. Po vijesti «Tempsa» iz Marseille, poštanski parni brod društva «Messageries maritimes» od 6818 tona potopljen je; svi su putnici spašeni.

BERZ. 2. (Wolff Bureau). Jedna naša pod-mornica potopila je 27 novembra kod Malte francuski duplik parni brod krcati parni brod za prijevoz četa «Karnak» od 6818 tona, koji je išao u Solun.

Norveška jedrenjača zaplijenjena.

HAMBURG. 4. Njemačka ratna lagja usta-vila je pak prevezla u Hamburg norvešku jedrenjuču na četiri jarbola «Thyholm» koja je nosila kontrebandu.

Zadnji dan N. V. Franja Josipa.

BEČ. 4. O zadnjem danu života Njegova Veličanstva pokojnog Franja Josipa dobijamo ove autentične vijesti.

Cesar ustade dana 21. novembra, poslije mirne noći, kao obično za rana jutra; u 8 sati primio je vrhovnog dvorskog meštra kneza Montenuova, s kojim je govorio o raznim poslima a bio svjež i okretn. U 8 s. i pô došla mu u posjeti nadvojvotkinja Marija Valerija sa kćerju groficom Walberg-Zeillovom: Cesar je sjedao za pisacim stolom i bio je vedar i duševno svjež, i rekao je svojoj kćeri: «Noćas sam dobro spavao, pa mi je danas bolje.» Na obični upit nadvojvotkinje, kada bi mogla pred večer k njemu doći, Cesar odgovori: «Danas više nemoj dolaziti; nemam vremena; ali kad ga ona iznova za to zamolila, do-pusti joj da mu dođe na kratak posjet. Zatim izazgoste pred Cesara oba generalna adjutanta na izveštaj.

U 9 s. i 3/4 dogje Cesaru dvorski župnik, da mu isporuči papin blagoslov. Dvorski mu župnik prepričao, da primjereno pripremu da primi blagoslov, svete sakramente. Cesar pristaje, tim više što za pričest poslije doručka nije bilo potesko, jer od neko vrijeme bijaše dobio odnosnu povlasticu od apostolske stolice. Cesar se u punoj svijesti ispoljedi i sa dirljivom pobožnošću primi sveti pricti i papin blagoslov, te otpusti najmilostivije dvorskog župnika, kojemu reče: «Dobrota me Svetog Oca u velike veseli.»

U 11 s. i pô dogje nasljednik prijestolja i zadraža se samo kraljko vrijeme kod Njegova Veličanstva. Cesar mu se potuži na svoje zdravje, ali izreče nadu da će ozdraviti, jer — reče — da mu ne dođe vremena da bude bolestan. Govorio je zatim sa zadovoljstvom o uspjehu svojih vrijednih četa nad Rumunjskom, i kako ga izvanredno veseli, što se Papa interesuje za njegovu zdravljie i sto mu je poslao svoj blagoslov.

U 11 s. po podne Cesarevo stanje naglo pogorša; sa kabinetskim upraviteljem Schiesslom i odsječnim predstojnikom Daruvarjem, koji su morali da dogaju u 1 s. i pô radi izveštaja, Cesare već nije mogao da radi. Ustade sa pisaćeg stola i sproveđe nekoliko sati u zgodnjem naslonjaču. Do prilici oko 4 sata po podne Cesare reče poslužniku, da mu dade pero, te nešto potpis: bio je to njegov posljednji potpis. U 5 s. i pô dogje doneseno mu je odnosno muštu, ali on samo malo pojede. U 5 s. i pô dogje nadvojvotkinja Valerija, koja odmah zamjeti da Cesare vrlo slab, i vidje na njemu da je teško bolestan, pa mu reče: «Neću da te izmorim, ja ću odmah izići.» Cesare joj prihvati: «Bice najbolje

tako; zlo mi je.» Da kad se nadvojvotkinja opro-stila, dodade: «Izrekao sam svoju molitvu; Sveti mi je otac poslao svoj blagoslov a dvorski mi je župnik svetu pričest donio.» Pred 6 s. Cesar se odulje pomoli, sjedeci u klečaonici, jer više nije mogao klečati, kao ono prije, kad se molio iz jutra i na večer. Kad mu poslužnik náponenuo, da je vrijeme da leže, Njegovo Veličanstvo opazi: «Moram se još dugo moliti,

Kad Česara metnuše u postelju, liječnici ga pregledaše. Na upit poslužnika, zapovijeda li išta, Česar glasno i izrijekom odredio kada da ga sutra probudi: «Sutra u 3 sata i pô Njegovo Veličanstvo činiće se da je skoro dobro zaspao; kasnije se probudi i zatraži da popije. Pošto popije, poslužnik ga položi da počiva i upita, leži li dobro; Česar odgovori: «Da, ovako je dobro. Malo stade i Česaru disanje učesta. Profesor Ortner učini mu injekciju da mu podigne djelovanje srca, ali Vladar to više ne opazi. Poslije 8 s. i po dvorski župnik udijeli mu sveto pomazanje; u taj čas bijahu oko Cesara nasljednici prijestola i njegova supruga, nadvojvotkinja Marija Terezija, nadvojvotkinja Marija Valerija, vrhovni dvorski meštar knez Montenuovo, generalni adjutant grof Paar, kraljni adjutanti koji su bili u Schönbrunn i komorno osoblje Njegova Veličanstva. Marija Valerija metnuće Česaru u ruke križ. Česar primi još i potpuno odrješenje «in articulo mortis». Ne progje mnogo i Vladar presteđe disati. Bilo je 9 sata i 3/4 časova u večer. Lični liječnik dr. Kerzl i profesor Ortner konstatovaše smrt. Dvorski župnik izmoli responsori i molitve za preminule, poškropi da blagoslovljenoj vodicu, te se prisutni za-moliške skupa za spas duše usnulog u Gospodinu.

Zadušnice u dvorskoj žup. crkvi za N. V. Franja Josipa.

BEČ. 2. Jutros bile su u dvorskoj župskoj crkvi zadušnice za Franja Josipa, na koju su došli Česar i Cesarska, ostali članovi česareve obitelji koji su u Beču. Car bugarski su nasljednikom prijestolja Borisom i princom Cirilom i drugi inozemni knezovi koji još borave u Beču, vrhovne dvo.ske časti, ministri predsjednici Koerber i Tisza, članovi austrijskog kabineta, generali i oficirske deputacije Misu «de requiem» odslužio je ugarski kardinal Csernoch, a kardinal Skrbensky očita «Libera».

Zadušnice u dvorskoj žup. crkvi za N. V. Franja Josipa.

BEČ. 2. Jutros bile su u dvorskoj župskoj crkvi zadušnice za Franja Josipa, na koju su došli Česar i Cesarska, ostali članovi česareve obitelji koji su u Beču. Car bugarski su nasljednikom prijestolja Borisom i princom Cirilom i drugi inozemni knezovi koji još borave u Beču, vrhovne dvo.ske časti, ministri predsjednici Koerber i Tisza, članovi austrijskog kabineta, generali i oficirske deputacije Misu «de requiem» odslužio je ugarski kardinal Csernoch, a kardinal Skrbensky očita «Libera».

Cesar Karlo preuzimlje vojno vodstvo.

BEČ. 3. Stan ratne štampe: Cesar je izdao ovu vojnu i flotnu zapovijed: U vrušnju Mojh vladarskih prava preuzimljem više vojno vodstvo te tim više zapovjedništvo nad ukupnim bojnim snagama Moje vojske i Moje flote. Za Svoj zamjenu u višem vojnom vodstvu određujem feld-maršala nadvojvodu Fridriku.

Karlo s. r.

Odaslanstvo bečkog općinskog vijeća pred N. V. Cesarem Karlo.

BEČ. 2. Cesarski je par primio u dvoru poklonstveno odaslanstvo bečkog općinskog vijeća koji je predvodio načelnik sa tri podnačelnika. Na poklonstvenu besedu načelnika Weisskirchnera Česar je odgovorio govorom, u kojem je izrazio osobito zadovoljstvo, što je pučanstvo nazrijelo u poruci, što je izdao kad je stupio na prijestolje, gotovo jamstvo za razvoj svog moralnog i ekonomskog dobra i što puno pouzdanja očekuje budućnost. Cesarski zahvaljuje ganutljivim dokazima ljubavi i privrženosti grčanom gradu Beču, koji neka budu sigurni njegove pune naklonosti i očinske ljubavi. Tu istu simpatiju i iskrenu naklonost goji i Carica prama gradu Beču. Na koncu Česar izreče nadu, da će se Božjom pomoći skoro poći za rukom, da se djejstvo njegove junačke vojske steči dostojan mir.

Cesar Karlo u Glavnem stanu.

BEČ. 2. Česar Karlo kreće noćas u glavni stan, gdje će ga dočekati vo

ništvo suđskih vlasti, predstojnici i predstavnici svih ostalih državnih vlasti, upravnih općine zadar-ske dvorski savjetnik Skarić; upravnik trgovacke komore zađarske savjet. Duboković sa gospodom Mazzocco i Giacasa, pređejednili očvjetnicke komore zađarske, odvjet. dr. Skurce, upravitelj austro-ugarske Perschak, svi općinski činovnici i namještenici.

Od vojništva prisustvovali su zapovjednici zemalj. oružništva pukovnik Selinka, postajni zapovjednik potpukovnik Sertić, zapovjednik predjelne obalne obrane major Mally i mnogi časnici; prisustvovalo je također odaslanstvo općinske glazbe, dalmat. Veteranaca i društvo dobrovoljnih požarnika i općinski stražari i mnogo građana.

Misu de Requiem pjeava je pjevački zbor hrvatske gimnazije, pod upravom učitelja Lederera.

Kao je svečana misa, bilo je svečano određenje.

Dok se crkvi svećani obred vršio električne su svjetiljke gorjeli ovijene crnim velom.

Na Općini visjeli su crni sagovi sa prorazom a vijale su se zastave na po stijeg.

Messa funebre.

Lunedì alle ore 10 ant. per iniziativa della Commissione di pubblica beneficenza, venne celebrata una solenne messa di requie per S. M. l'Imperatore Francesco Giuseppe, nella chiesa di S. Francesco alle Mura.

Vi intervenne la Commissione di pubblica beneficenza con a capo S. E. mons. Arcivescovo, le Suore ed i poveri della Cisa di Ricovero, dell'Ospedale S. Matteo, le Suore della Cucina popolare, i bambini dell'Asilo d'infanzia, le orfanotrofie dell'Asilo e circa 400 poveri di Zara, ai quali venne distribuita, oltre alla candela, da ardere durante la messa, anche un elemosina.

Al mesto ufficio assistevano moltissimi fedeli.

Velika žalobna svečanost u Splitu.

SPLJET, 5. Kao zaključak žalobne manifestacije priređene u Splitu za Njegovo Veličanstvo pokojnog Cesara Franja Josipa bila je danas, po inicijativi građanstva, a u nazoznosti preuzevenog gošća grofa Attensa, veličanstvena žalobna svečanost. Poslije iznovišenih svečanih zađušnica, što je u stolnoj crkvi odsložio biskup dr. Gjivoje, na kojima su bili namjesnik, sve mjesne civilne i vojničke vlasti, društva i korporacije, bila je u velikoj dvorani kazališta dirljiva manifestacija žalosti.

Kazališne prostorije pretvorene su u tu svrhu u žalobnu dvoranu. Po srujebi, između palama i cvijeća, dizalo se poprsje preminulog vladara, na kojega pučanstvo je položilo veliki broj vijenaca sa umjetnički izvezenim i išaranim vrpčama.

Namjesnik, biskup, sve vlasti i pučanstvo dogođio su u dvorani, da se poslijednji put pokloni ljudjenuome Cesaru. Pošto je pjevačko društvo «Zvonimir» ispijevalo ganutljiv hor, općinski odbornik Manger izreče žalobnu spomen besedu, u kojoj poslije kratkog istorijskog pregleda o životu i djelima pokojnog Cesara, istaće posebne milosti što ih Dalmacija i poglavito grad Split moraju zahvaliti preminulome Vladaru.

Zatim «Zvonimir» izvrši Mozartov Requiem što radi sljajne izvedbe svakoga duboko gana.

Na kraju uze riječ namjesnik grof Attens koji spomen manifestacije što su se posudili u Dalmaciji džezale za pokojnog Cesara, i kojima se današnja iskrena i impozantna žalobna svečanost grada Spljeta dostojno nadočevala.

Namjesnik pohvali nepokolebive osjećaje vjernosti, odanosti i privrženosti, koji su uvijek vezani Dalmaciju sa Cesarskom Kućom.

Poslije žalobne svečanosti izagje pred preuzevenog gosp. Namjesnika općinsko zastupstvo, zastupstva svih vlasti, društava i korporacija, da daju izraza svome najiskrenijem učešću i da u isto vrijeme ponovo izreklu svoju nepromjenjivu vjernost i nepokolebitvu privrženost Njegovu Veličanstvu i prejasnoj Cesarskoj Kući.

U Centralnom Bogoslovnom Sjemeništu u Zadru.

Na dan pogreba Nj. V. Franje Josipa I. otpjevao je rektor D. Nikola Tabulović-Truta, svečanu misu de Requiem u Sjemenišnoj kapeli. Oltar i zidovi bili su crnim obastri, a posred kapele bio je podignut odar, okičen obilnim zelenilom i velikim brojem gorućih voštanica i duplijera. Pjevački je zbor Bogoslovaca pjevac korala mrtvačku misu uz pratnju harmonijna, a na koncu je Celebrans uobičajeno rafinato određenje pred odrom.

Ganutljivom su činu prisustvovali svi pitomiči zavoda sa Profesorskim Zborom na čelu.

Premještaji.

Ministarstvo za bogoslovje i nastavu premještalo je s uređa profesore državne gimnazije Kotorštice, Marina Gavranića i Gjuru Zgorelca na državnu gimnaziju u Splitu.

Ispiti.

Na 26 novembra svršili su ispitni osposobljenja jesenskoga roka o. g. pred ispitnim povjereništvom za opće pučke i za gradiške škole u Dubrovniku.

Ispitima je ravnio upravitelj povjereništvu, č. k. dvorski savjetnik dr. Antun Primožić, pokrajinski školski nadzornik.

Prijaviše se 4 kandidata i 7 kandidatica za opće pučke škole i 1 kandidat za drugu stručnu skupinu gradiških škola. Svi su bili pripušteni i svu su se prikazali, osim 2 kandidata.

Bila je osposobljena s odlikom: Gjurić Jelka, a osposobljeni su: Bartulica Marija, Concina Marija, Ivanac Similjana, Lujak Gašpar, Napica Stanislava, Rajčević Šimun, Samardžić Milka i Scarpa Julija.

Kandidat za gradiške odstupio je poslije pismenih ispita.

Nove knjige.

Primili smo sa zahvalnošću:

«Farmaceutska početnica za farmaceutske aspirante — pripredio Ph. Mr. A. Katalinić, nadlječarnik žem. bolnice u Zadru. Sa slikama. I. Dio».

Knjižica sadržava kratak ali sočan pregled pojesti ljekarništva; farmaceutska praksa, gdje se govori o raspoređbi, čuvanju i izrađbi lijekova, a nadodane su i poglavite reakcije nezdrave mokraće te istraživanje bacila tuberkuloze, a na koncu vrlo zgodan izvadak iz farmaceutskog zakonika i neke važne ministarske naredbe.

Kako prama austrijska farmakopej ne postoji na hrvatskom jeziku nikakova slična knjižica, to će ova dobro doći aspirantima i ljekarnicima, kao rukovo-

dnik pri učenju jednima, pri pođučavanju drugima; a biti će o koristi i svakoj uređnjoj kući, jer je svakomu dobro znati, kako se do potrebe uređno izraguju liječnici, od kojih se neki i u kući dađu pripraviti.

Dašim župnicima i pučkim učiteljima može također ova knjiga biti o koristi i pomoći.

Knjižica je cijena K 5, te se dobavlja u knjižnici Schönfeld et Co. u Zadru ili izravno kod gosp. Mr. Ph. A. Katalinić, nadlječarnika žem. bolnice u Arbanasima (Zadar).

Telegrami Uredništva.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Izvještaji austrijsko-ugarskog glavnog stana.

BEČ, 5. Službeno se javlja:

5. decembra 1916.

Istočno bojište:

Vojna grupa gener. maršala Mackensena:

Uspjesi postignuti zadnjih dana biše proširjeni. Dunavska armija odbila je svojim desnim krilom ruske napade, pa se otisnu jugo-zapadno od Bukarešta preko Argusela. Austro-ugarske i njemačke čete koje prodrujaju sjevero-zapadno od glavnog grada Rumunske, zakročile su preko željezničke pruge Bukareš-Targovischt. Neprijateljske zalaznice uzbijene su gdje su se god opirale. Dana 3. decembra zarobljeno je preko 12.000 ljudi. Samo na donjem Argusu zarobiljeno se, na surazmerno tijesnom bojnom polju, vojnika iz 28 raznih pukovnija.

Vojna fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa:

Austro-ugarske čete i njemačke generala Arza otele su u pogrančnom kraju zapadno i sjevero-zapadno od Ocene, jednim protudarcem sve lokalne uspjehe, što su Rusi zadnjih dana postigli na pojedinim mjestima. Tako su i bataljoni generala pukovnika Kvjessha izbacili u ljudom boju neprijatelja iz tu skoro zauzetih naših opkopa na Verchu Debrecny. U tim preuzećima odnijelo se 650 zarobljenika, 13 mitraljeza i 4 sprave za bacanje mina. Ruski napadi sjevero-zapadno od Sosmez, jugo-istočno od Tölggyesa i kod Dorne Watre, zarobljeni su sa velikim neprijateljim u gubicima.

Vojna fronta gener. maršala princa Leopolda Bavarskog:

Sa izuzetkom brzo odbijenog ruskog zagona kod Augustowske u istočnoj Galiciji, ništa važno.

Talijansko bojište:

Unatoč kiši, topovska vatra u kraškom odječku potraje sa jednakom jačinom.

Jugo-istočno bojište:

Nije bilo osobitih događaja.

Zamjenik poglavice generalg štaba v. Höfer podmaršal.

Događaji na moru:

Dana 3. decembra popodne poručnik linjinskog broda Banfield u zračnom boju sa talijanskim letjelicama Caproni na kraškoj visoravni, oborici bicima jednu; četvorica što su na njoj bili, od kojih jedan teško ranjen, dvojica lako, zarobljeni su.

Zapovjedništvo flote.

BEČ, 6. Javlja se iz stana ratne štampe, 5. decembra u večer: U Rumunjskoj uspjeh se proširuje. U erdeljskom pogrančnom predjelu boj se jednakno bije. U šumovitim Karpatima pojedinački ruski zagoni.

Vojna fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa:

Engleski odjelci što se zagoniše istočno od ceste Albert-Darrencourta, odbijeni su. Na cijeloj fronti na Sommi topovski je boj življii nego u zadnje vrijeme.

Vojna fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa:

Dok su iznovišni russki napadi na Cepulu, sjevero-istočno od Dorne-Watre, u dolini Putne, u Trotskoj i Uzkoj dolini prošli napravno, njemačke su i austro-ugarske čete preotele na jurišne neke za nas važne pozicije na visovima.

Vojna grupa maršala Machenšena:

Deveta je armija prešla istočnim pravcem željezničku prugu Targovischt-Distrošita; dunavská vojska pošto na donjem Argusu odnese preuzeće. U erdeljskom pogrančnom predjelu boj se jednakno bije. U šumovitim Karpatima pojedinački ruski zagoni.

Izvještaji njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 5. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan 5. decembra 1916.

Zapadno bojište:

Engleski odjelci što se zagoniše istočno od ceste Albert-Darrencourta, odbijeni su. Na cijeloj fronti na Sommi topovski je boj življii nego u zadnje vrijeme.

Vojna fronta generala pukovnika Nadvojvode Josipa:

Dok su iznovišni russki napadi na Cepulu, sjevero-istočno od Dorne-Watre, u dolini Putne, u Trotskoj i Uzkoj dolini prošli napravno, njemačke su i austro-ugarske čete preotele na jurišne neke za nas važne pozicije na visovima.

Vojna grupa maršala Machenšena:

Deveta je armija prešla istočnim pravcem željezničku prugu Targovischt-Distrošita; dunavská vojska pošto na donjem Argusu odnese preuzeće. U erdeljskom pogrančnom predjelu boj se jednakno bije. U šumovitim Karpatima pojedinački ruski zagoni.

Istočna fronta:

U okolici Bitolja okršaji između patrola. U Crne mirovanje. Istočno od Crne živahnja artiljerijska vatra. U dolini Moglenice propadoše oslobađeni neprijateljevi napadi kod Bahova i Nonte.

Se obe strane Vardara slabu artiljerijsku djelatnost.

Rumunjska fronta:

U Vlaškoj su savezne čete potukle u Argensku rumunjske čete. Duž Dunava i kod Tutraka pješadijska i mitralješka vatra. Kod Crne vodeni potoci i prekladi između patrola. Nepristupljivi su.

N. V. Česar Karlo u glavnom stanu.

BEČ, 6. Javlja se iz stana ratne štampe: Njegovo

je Veličanstvo jutros primilo generalnog nadzornika

artiljerije generala pukovnika nadvojvodu Leopolda Salvatora, pak ministarskog savjetnika baruna Eichhoffa u audienciju; zatim poglavicu generalnog štaba feldmaršala baruna Conrada. Po tom se odveze u sjedište njemačke vrhovne vojne uprave,

gdje se držala konferencija sa njemačkim Carem a prisustvu baruna Conrada i generala feldmaršala Hindenburga. Na putu u veliki glavni stan pozdravlja je narod Cesara u svim mjestima sa velikim oduševljenjem. Pošto se Cesar povratio u sjedište višeg vojnog zapovjedništva, primljen je u odulju audienciju ministar predsjednik Koerber.

Njemačke podmornice u Fanchalu.

LISBONA, 5. Agencija Havas. U pondjeljnik iz jutra njemačke podmornice prodriješe u luku Funchalsku, napadše jedan francuski parni brod krcat ratnim materijalom i engleski trgovacku lagiju. Jedna je francuska topnjača potopljena. Vatra obalnih baterija protjerala je podmornice.

BASEL, 5. Kasnja vijest iz Portugala o napadu njemačkih podmornica kod Funchala kaže:

Ministar je mornarice saopćio, da su u Funchalskoj luci potopljeni francuska lagija pratilica podmornica "Kanguro", engleski parni brod "Dacia" i francuska topnjača "Surprise", zatim da su podmornice dva sata bombardovalo grad. Obalne su baterije odvraćale vatrom te prinudile podmornice da se povuku. Materijalna je šteta malo znatna, dosad nije mrtvih prijavljeno u gradu. Regbi su 34 čovjeka topnjače "Surprise" zaglavili, isto tako i nekoliko portugalaca, koji su se nalazili na potopljenim lagijama.

Stanje u Grčkoj.

MILAN, 5. "Secolo" dozvane iz Atine: Jednako mirno. Tramway je preuzeo promet. Na uredištvima mnogih novina i gospodarstvenica, iz kojih se pucalo, vide se oštećenja. Venizelistički načelnik atinske Benakis pušten je iz zatvora. Broj pričuvnika koji su se od svoje volje prijavili za vojničku službu, nadmašuje 70

